

<i>Fag</i>	SAMFUNDSFAG
<i>Klassetrin</i>	8.-10.
<i>Kompetenceområde</i>	Sociale og kulturelle forhold Politik Demokrati
<i>Færdigheds- og vidensmål</i>	<p><u>Sociale og kulturelle forhold</u> Færdighedsmål Eleven kan diskutere kulturs betydning for individer og grupper Vidensmål Eleven har viden om kultur og kulturbegreber</p> <p><u>Politik</u> Færdighedsmål Eleven kan diskutere sammenhænge mellem demokrati og retsstat (fx rettigheder og pligter for borgere i Danmark, borgernes retssikkerhed i et demokrati og menneskerettigheder mv.)</p> <hr/> <p>Vidensmål Eleven har viden om demokrati og retsstat, fx grundloven</p> <p><u>Demokrati</u> Færdighedsmål Eleven kan identificere demokratiformer og andre styreformer</p> <hr/> <p>Vidensmål Eleven har viden om demokrati og andre styreformer</p>

DANMARKSKANON - Værdier for fremtidens samfund

Hvilke samfundsværdier, traditioner eller bevægelser, der har formet os, vil du tage med ind i fremtidens samfund... ?

Det er ønsket, at dette materiale skal inspirere undervisningen i samfundsfag, hvor læreren sammen med eleverne med afsæt i materialet kan diskutere danske værdier og traditioner, og selv finde frem til vigtige samfundsmæssige værdier og kulturel bevidsthed.

Der skal således ikke undervises eksplicit i listen som en facitliste, men skal gøre eleverne opmærksomme på hvilke værdier, de selv mener, er danske og skabe en debat, hvor man trygt kan diskutere sin egen opfattelse over for andres. For at kunne forholde sig til og deltage i denne debat skal eleverne arbejde med:

Forskellige måder at beskrive og analysere kultur på og med forskellige holdninger til den kulturelle udvikling, f.eks. om man betragter kulturer som adskilte enheder med nogle stabile træk, der kan forklare medlemmernes handlinger, eller man i højere grad betragter kulturer som dynamiske størrelser, der hele tiden er under udvikling og skabes og forandres i mødet med andre mennesker.

I arbejdet med kultur er der forskellige måder at beskrive og analysere kulturer på, der må skabes en forståelse for at der er lige så mange værdier og meninger, som der er mennesker. Og alligevel er der måske en lang række værdier, vi har lettere ved at blive enige om end andre.

Materialet er understøttet af en webplatform på: www.danmarkskanon.dk. Her findes der inspiration, beskrivelser af befolkningens i alt 2425 indkomne forslag, sammenfatning af Danmarkskanonens formål og proces, samt ekspertbeskrivelser af de 20 værdiområder. Her findes der yderligere 10 små webvideofilm som forklarer de 10 valgte værdier, der udgør den endelige Danmarkskanon.

Kort beskrivelse

Forløbet skal få eleverne til at reflektere over danske værdier og debattere dem. Hvilken betydning har værdierne for dem? Hvordan har værdierne formet befolkningen i Danmark, og hvilken indflydelse har værdierne, på den måde vi har indrettet vores samfund i dag? Forløbet skal medvirke til at eleverne udvikler kompetencer til at deltage som aktive og ansvarlige samfundsborgere.

Formålet er:

At bevidstgøre unge/eleverne om dansk kultur og værdier.

At få kendskab til Kulturministeriets Danmarkskanon og formålet med at beskrive danske værdier.

At debattere eksistentielle emner som f.eks. tillid, frihed og fællesskab. Og hvad disse værdier betyder i elevernes hverdag.

At kunne argumentere for egne synspunkter og vurdere andres holdninger og argumenter.

At undersøge, udveksle og udtrykke sig ved hjælp af - og gennem forskellige medier.

At møde omverdenen i autentiske læringsrum i det undersøgende arbejde – og dermed skabe flere tilgange til læring.

FILM & DEBAT

De ti korte videofilm vises i den rækkefølge læreren synes giver mening.

I den efterfølgende klasses Diskussion begrundes elevernes egne opfattelser og oplevelser af de værdier, som filmene har vist. Det er vigtigt at det er en fordomsfri og åben dialog, hvor der ikke kan tales om rigtige eller forkerte værdier. Værdidiskussionen er central, da det er ved at deltage i den demokratiske dialog, der er stor mulighed for at afprøve egne holdninger i samspil med sit hold.

Eleverne skal have viden om politiske ideologier og grundholdninger, og de skal have en forståelse for de interesser, de er forbundet med. Dette kan også give anledning til, at eleverne kan udvikle og forholde sig til deres eget værdigrundlag i forhold til samfundets opbygning.

Betydningen af de politiske ideologier i aktuel politik kan diskuteres. Der er ikke enighed om, hvor stor betydning de klassiske ideologier har i dag, men dette i sig selv er også et relevant spørgsmål i samfundsfagsundervisningen. De klassiske ideologier giver en beskrivelse af samfundet, som det ser ud, en vision om et mål og en angivelse af vejen dertil, og de kan således anvendes af eleverne til at perspektivere deres egen opfattelse af samfundet.

Mangler der nogle centrale værdier, som har betydning for netop disse unge? Hvad betyder "andelsbevægelsen" for et ungt menneske i dag? Er der etniske kulturforskelle i klassen, som gør at nogle elever har sværere ved at forholde sig til nogle værdier end andre? Er der nogle af værdierne, som eleverne ville kalde noget andet?

En synliggørelse af, hvordan Danmarkskanonen er blevet til, er væsentlig. Hvilken indflydelse har borgerne haft på beslutningerne og hvordan er beslutningerne blevet påvirket? Hvem har i sidste ende besluttet at det netop er de ti udvalgte værdier? Hvad synes eleverne overhovedet om projektet om at fastlægge specifikke danske værdier i en kanon? Og hvad kan de bruge det til?

I klasses Diskussion arbejdes der også med mere specifikke fokus. Oplagte begivenheder, som kvinders stemmeret, menneskerettigheder og grundloven kan med fordel inddrages i Diskussionen, så eleverne oplever værdierne i et historisk samfundsmæssigt perspektiv.

Læreren tilrettelægger forløbet, så det passer til klassen - der kan vises en film, eller et par film, så de diskuteres lidt af gangen. Hvis klassen er mere komfortabel med Diskussioner i mindre grupper, kan organiseringen justeres. En fælles opsummering i klassen som afslutning, kan have den fordel, at der kan komme flere overvejelser og oplevelser frem, som ikke alle grupper har talt om.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan beskrive de 10 værdier, som danskerne har stemt ind i DK-kanon, og de historisk - samfundsmæssige perspektiver. - beskrive hvor beslutningerne om værdierne i DK-kanon er taget, af hvem, og hvordan beslutningerne kan påvirke og blive påvirket af den enkelte borger.	Eleven udpeger de 10 værdier, befolkningen har stemt ind i Danmarkskanonen Eleven beskriver værdierne gennem spørgsmål. Eleven argumenter for, hvilken betydning værdierne har for den enkelte. Eleven inddrager værdierne i Diskussionen, ud fra historisk - samfundsmæssige begivenheder.

Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Læreren viser filmene og styrer Diskussionen. Kommer med input til historisk – samfundsmæssige perspektiver.	Eleverne deltager aktivt i Diskussionen i forhold til egne oplevelser og holdninger. Inddrager efterhånden de historisk-samfundsmæssige perspektiver i Diskussionen.

APP – sammensæt din egen kanon og find din ”type”

Denne aktivitet kan fungere som kick-off til arbejdet med værdier.

Eleverne læser om de 20 danske værdier på www.danmarkskanon.dk eller i kort form på den downloadede applikation, og skal individuelt tage stilling til hvilke ti værdier, der betyder mest, og de opfatter som de vigtigste. I klasses Diskussionen bevidstgøres eleverne om baggrunden for forskellige politiske interesser og værdier, det kan kvalificere grundlaget for de valg eleverne træffer i deres personlige kanon.

App'en bliver ved med at vise værdierne, indtil der er valgt ti. Eleven har til slut lavet sin egen personlige ”Danmarkskanon” ud fra de oprindelige 20 værdier som blev sat til afstemning i befolkningen.

Resultatet af elevens ti valgte værdier, er ydermere en beskrivelse af en personlighedstype - der er i alt fire typer; Demokraten, Klassikeren, Fritænkeren og Humanisten.

Eleverne opnår forståelse af at leve i et samfund, hvor forskellige livsformer, kulturer og sociale grupper lever, og hvordan det giver anledning til kulturel udvikling, samspil og konflikter. For at kunne arbejde med dette skal eleverne kunne diskutere forskellige kulturbegreber, der beskriver forskellige livsformer, livsstile og sociale forskelle.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan: -genkende de 20 værdier, som er gennemgået i app'en -redegøre for særlige kendetegn hos hver af de fire typer: Demokraten, Klassikeren, Fritænkeren og Humanisten.	Eleven udpeger de 20 værdier. Eleven beskriver egne ti valg i webapplikationen Eleven kan argumentere for sine prioriteter

Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Viser hvordan applikationen hentes til smartphone eller tablet. Faciliterer processen og tester evt. sig selv Underviser i kategorisering som samfundsfaglig metode.	Tester egne værdier på app'en og arbejder med argumenter for, hvorfor det netop er de ti værdier, der er valgt.

POST-IT LEG "GÆT EN TYPE" – aktivitet - evaluering

Det eleverne har læst og taget stilling til i app'en/testen, skal de nu sætte ord på og omdanne til egne spørgsmål. Eleverne er i aktiv og analyserende dialog med sin gruppe. Ved at stille hinanden spørgsmål får eleverne forståelse for, hvilke værdier der er særligt vigtige for de forskellige typer. Hver type-beskrivelse opfordrer til særlig interesse for en anden type, for på den måde at få udvidet sit perspektiv.

Derfor vil det være oplagt at sætte eleverne sammen i mindre grupper på tværs af typer, for at gøre dem bevidste om andre måder at se værdier og danskhed på.

Forskellige sociale grupper og fællesskaber er helt centrale i socialiseringen, og de sociale rammer, som individet vokser op i, giver forskellige betingelser for socialiseringen. Dette er noget, som eleverne i sagens natur selv har erfaret, og de sociologiske begreber kan være med til at give en bevidsthed om, hvordan ens egen socialisering har været, og hvordan den tager sig ud for andre. På den måde kan eleverne både udvikle en forståelse af deres egen identitet og af andre befolkningsgruppers levevilkår. Identitetsbegrebet er koblet til socialiseringsbegrebet, fordi man ikke kan tale om socialisering uden at tale om identitet.

Aktiviteten fungerer samtidigt som evaluering af app' øvelsen. Ved at lytte til gruppernes spørgsmål kan læreren få et indblik i, om eleverne har tilegnet sig grundlæggende viden om de 20 værdier, som de stiftede bekendtskab med i arbejdet med app'en.

Aktiviteten foregår i grupper på 3-4, hvor hver enkelt har fået en hemmelig seddel/post-it i panden. En af de fire typer skrives på sedlen. Eleverne skal nu gætte hvilken type, de selv har i panden, ved at stille spørgsmål til de andre. Der må kun svares ja eller nej.

Eleverne formulerer selv spørgsmål til de andre i deres gruppe. Det kan fx være spørgsmål som:

- Kan "jeg" lide klare rammer?
- Trives "jeg" bedst i fællesskaber?
- Er "jeg" glad for Europa?
- Er "jeg" religiøs/kristen?

Eleverne kan rokere, så der dannes nye grupper. Eleverne hører dermed flere og andre spørgsmål, som kan inspirere og bevidstgøre om forskellige værdisæt.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan: -sætte ord på og omdanne værdibeskrivelser til egne spørgsmål. -give udtryk for, hvilke værdier der er særligt vigtige for de forskellige typer.	Eleven udpeger de 20 værdier. Eleven beskriver værdierne gennem egne spørgsmål. Eleven taler sammen om, hvilke værdier der er særligt vigtige for de forskellige typer.
Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Forklarer retningslinjerne i post-it legen "GÆT EN TYPE". Inddeler eleverne i grupper på 3-4. Uddeler post-it og kuglepen til alle grupper. Er lyttende og observerende i forhold til, elevernes spørgsmål til hinanden - det kan indikere om de har tilegnet sig grundlæggende viden om de 20 værdier, som de stiftede bekendtskab med i arbejdet med applikationen.	Leger "GÆT EN TYPE" i grupper af 3-4. Eleverne formulerer egne spørgsmål til hinanden for at gætte deres type.

LYT & BYT – aktivitet - evaluering

Denne aktivitet samler op på de diskussioner der har været i klassen og i grupperne. Der sættes i denne øvelse fokus på, hvilke tanker og overvejelser eleverne hver i sær har gjort sig, i forhold til de værdier der er arbejdet med, og perspektiver på hvor de oplever dem i deres egen dagligdag. Læreren sørger for at der er det antal talekort, som der er elever i klassen. På talekortene skriver læreren følgende tre spørgsmål med de ti forskellige værdier fx med frihed:

- Hvilke pointer fra værdien FRIHED vil du fremhæve som særlig vigtig?
- Hvilke tanker om værdien FRIHED opstod under den fælles diskussion?
- Hvordan giver værdien FRIHED sig til udtryk i din dagligdag?

De samme kort vil gå igen, hvis der fx er 20 elever i klassen, vil alle værdier findes på to talekort.

Alle elever står på gulvet to og to over for hinanden. De har hver et kort med tre spørgsmål. Eleverne skal nu interviewe hinanden med det/de spørgsmål, som er skrevet på kortet, når begge i et makkerpar har lyttet og svaret, bytter de kort.

De rækker armen i vejret og viser dermed, at de er klar til at tale med en ny makker. Den nye makker interviewes med det kort, som eleven fik af sin forhenværende makker og sådan fortsættes aktiviteten.

På et tidspunkt vil eleverne opleve at få de samme værdispørgsmål, og læreren vurderer, hvor længe aktiviteten kan vare.

Elevernes pointer, tanker og billeder af hvordan værdierne giver sig udtryk i deres dagligdag, kan give nye perspektiver og bidrage til at udvikle og kvalificere debatten yderligere i den efterfølgende lærerstyrede opsamling. Det er godt at få gjort til fælles stof og kan være brugbart, når eleverne skal ud i felten og samle information fra deres omverden.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan -deltage i værdidiskussioner.	Eleven lytter og formulerer sig om værdierne. Eleven beskriver værdierne gennem refleksion af diskussionerne. Eleven perspektiverer værdierne til egen dagligdag.
Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Læreren laver talekort med spørgsmål til de forskellige værdier Styrer opsamling på aktiviteten og dermed også klassedebatten til sidst.	Eleverne deltager i aktiviteten LYT & BYT. Stiller spørgsmål og svarer på spørgsmål.

#KLASSESKANON

Eleverne er blevet mere opmærksomme på, hvor de er enige og hvor de er forskellige i deres oplevelse af danske værdier.

Nu skal de forene deres forskelle i en klassekanon - arbejde sig frem til en kanon, som de kan være enige om. Den demokratiske proces og evnen til at gå på kompromis for et fælles resultat kan afprøves konkret i klasserummet. Der kan fx tages udgangspunkt i elevernes personlige værdikanon, tælles op og se, hvordan en klassekanon vil se ud.

Det er oplagt at opstille alternative rammer og prøve forskellige afstemninger, for at se om resultatet ændrer sig. Der kan tages udgangspunkt i de fire typer fra applikationen.

Der skal arbejdes med repræsentativt demokrati og direkte demokrati og forskellige opfattelser af demokratiet, som fx kan være demokrati som styreform over for demokrati som livsform. Eleverne skal kunne anvende disse begreber til at analysere udsagn om demokratiet, og de skal kunne bruge dem i en diskussion af, hvordan man kan deltage i demokratiet.

Hvilke værdier er vigtigst, hvis man er Fritænker, Demokrat osv. – og selvfølgelig - hvilke værdier, der er vigtigst i netop vores klasse?

Klassen finder deres ti værdier og vælger sig derefter ind på den værdi, de gerne vil undersøge mere i dybden. Øvelsen kan involvere at eleverne i grupper videinterviewer hinanden og/eller uploader deres beskrivelser fx på en facebookgruppe, instagram-konto eller youtube-kanal.

Der findes meget materiale på hjemmesiden danmarkskanon.dk, som eleverne kan gå på opdagelse i.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan... -diskutere kulturens betydning for individer og grupper. -bruge kulturbegreber i diskussioner. -underviser i, hvordan man kan identificere og diskutere demokratiformer og andre styreformer.	Eleven formulerer værdier og kultur i klassen Eleven beskriver kulturens betydning for individer og for fællesskabet i klassen. Eleven kan forklare hvorfor værdier og kultur er vigtig for sig selv og for klassen.

Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Læreren kvalificerer diskussionen og afstemningen om den endelige #klassenskanon. Stiller klassens værdier op og sørger for at alle får valgt en værdi.	Eleverne deltager aktivt i diskussionen om klassens egen værdikanon. Vælger den værdi de gerne vil gå mere i dybden med.

FELTARBEJDE - kvalitativ / faglig undersøgelse

Feltarbejdet involverer lokalmiljøet. Det kan være det lokale plejehjem, sportsklub, lokalavisen, biblioteket, lokale politikere etc. Eleverne arbejder i grupper med at formulere problemstillinger i forhold til gruppens valgte værdi. Hvor ser eleverne værdierne komme til udtryk?

Hvordan arbejdes der fx med tillid i praksis på plejehjemmet, i sportsklubben, hos den lokale politiker? Ændrer det elevernes holdninger og synspunkter at bevæge sig ud og undersøge værdierne i den nære omverden?

Feltarbejdet ender med et produkt – en videooptagelse af interviewet, som en registrering af de problemstillinger og spørgsmål, som grupperne har arbejdet med.

Samfundsfaglige undersøgelser handler om at kunne formulere et problem, der skal undersøges, og at vælge og bruge de relevante metoder i undersøgelsen af problemstillingen. Det kan have stor effekt for eleverne at arbejde med enkle empiriske undersøgelser, som de selv foretager, fx ved at lave spørgeskemaundersøgelser og interviews.

Eleverne har valgt én af klassens værdier og arbejder i mindre grupper. De kan ved hjælp af informationen på danmarkskanon.dk finde en masse information, om netop deres værdi. Eleverne skal ud fra deres valgte værdi finde en relevant aktør i nærmiljøet, som kan interviewes om, hvordan denne værdi udmøntes i praksis - og om arbejdspladsens værdisæt.

Eleverne kontakter med hjælp fra læreren en aktør og får lavet en aftale om interview. Læreren kan på forhånd have kontaktet mulige aktører og forberedt dem på, at de vil blive kontaktet af eleverne.

Eleverne formulerer og arbejder med problemstillinger og spørgsmål ud fra deres viden om værdien. De øver interviewteknik – de laver fx talekort. Eleverne laver prøveoptagelser af hinanden og forbereder sig på at møde deres aktør.

Feltarbejdet er en del af undersøgelsesarbejdet i forhold til gruppernes problemstilling, som kan inspirere og kvalificere de eksisterende perspektiver på gruppens valgte værdi.

Undersøgelsen af, hvordan værdierne kan komme til udtryk i virkeligheden, skal sikre at eleverne kan skabe sammenhæng mellem teori og praksis og møde deres omverden i autentiske læringsrum – og dermed skabe flere tilgange til læring.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan: <ul style="list-style-type: none">-formulere problemstillinger som grundlag for deres undersøgelse.-Formulere spørgsmål til en valgt aktør i nærmiljøet, så elevgruppen får svar og input til deres værdi.-Gennemføre og optage interview med den valgte aktør.-formidle resultater af den gennemførte undersøgelse.-kan samarbejde i gruppearbejdet.	<ul style="list-style-type: none">Eleven formulerer problemstillinger i samarbejde med sin gruppe.Eleven formulerer spørgsmål i samarbejde med sin gruppe.Eleven øver interview, spørge-, og optageteknik.Eleven øver dialog i samarbejde med sin gruppe.

Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
<p>Sørger for at alle grupper kan optage og tage billeder på smartphone, tablet, eller andet udstyr.</p> <p>Sørger for hjælp med at skabe kontakt og få idéer til relevante aktører.</p> <p>Vejleder eleverne i deres arbejde med at formulere en problemstilling i forhold til elevernes valgte værdi.</p> <p>Sørger for at eleverne er klædt på til at indgå i ligeværdig dialog med den eksterne part.</p>	<p>Diskuterer relevante aktører i forhold til deres valgte værdi.</p> <p>Tager kontakt til aktører.</p> <p>Formulerer deres problemstilling i forhold til deres værdi.</p> <p>Formulerer spørgsmål til deres aktør og forbereder interview.</p> <p>Håndterer teknik til optagelse af interview.</p> <p>Optager interview af deres aktør på video.</p> <p>Gennemfører interview.</p>

PRODUKTFREMLÆGGELSE - EVALUERING

En fremlæggelse i klassen af mødet med aktørerne, vil fungere som en synlig evaluering på feltarbejdet, i det eleverne fremlægger deres produkter - videooptagelser. Eleverne skal beskrive, hvilken problemstilling og værdi de har arbejdet med.

I forbindelse med formidlingen af resultatet af gruppernes undersøgelse, kan eleverne uploade deres videoer til en facebookgruppe eller youtube-kanal. Man skal være opmærksom på, at aktørerne skal vide det på forhånd og give lov, hvis der gøres brug af sociale webmedier.

Eleverne skal lære at formidle resultater af gennemførte undersøgelser ved hjælp af kulturteknikker og digitale medier, fx ved udarbejdelse af produkter, der kan anvendes til at understøtte deres faglige pointer.

I evalueringen tages der udgangspunkt i hvor høj grad elevernes brug af produktet er understøttede i formidlingen af problemstillingen: Hvordan kommer værdierne til udtryk i den enkelte aktørs praksis? Det er væsentligt, at læreren har dialog med eleverne: Hvad ønsker eleverne at vise med produktet? Hvordan understøtter produktet formidlingen af problemstillingen? Eleverne beskriver og viser deres oplevelse af mødet med deres aktør og formulerer processen af det faglige fordybelsesarbejde med problemstillingen, arbejdet, med produktet og samarbejdet ved at fortælle om:

- Hvad gik godt?
- Hvad gik ikke efter planen – og hvorfor?
- Hvad der kan gøres anderledes næste gang?

Eleverne skal have feedback på om deres spørgsmål, fungerede godt i forhold til deres problemstilling, og om der var noget, der overraskede dem. Der gives feedback på arbejdet med produktet, formidlingen og på dialogen og samarbejdet.

Læringsmål	Tegn på læring
Eleverne kan: -formidle resultater af den gennemførte undersøgelse. -give konstruktiv feedback til sine kammerater ud fra specifikke kriterier som: produkt, formidling, dialog og samarbejde.	Eleven formidler sin undersøgelse og problemstilling i samarbejde med sin gruppe. Eleven giver feedback.

Hvad gør læreren?	Hvad gør eleverne?
Vejleder eleverne i at give feedback ud fra specifikke kriterier: produkt, formidling, dialog og samarbejde. Giver elevgrupperne feedback.	Formidler deres undersøgelse og problemstilling i samarbejde med gruppen. Viser deres videooptagelse af interviewet med aktøren. Giver feedback.